

Aktualen pogled na sezono 1907-1908 v slovenskem poklicnem gledališču

Letošnja sezona (1983/84) Stalnega slovenskega gledališča v Trstu se je zaključila na moč dramatično. V vseh javnih medijih so nastopali člani te zamejske slovenske kulturne in narodnostne trdnjave in opozarjali na njeno kritično finančno situacijo.

Čas stabilizacije je posegel tudi v dogajanje slovenskih gledališč tostran meje. Zaradi pomanjkanja denarja se je začelo razmišljati o krčenju števila premier, zmanjševanju števila gostovanj in uprizarjanja tujih del sodobnih avtorjev, ki bi uveljavljali svoje materialne avtorske pravice itd.

Znano je, da se je slovensko gledališče od vsega začetka borilo za svoj obstoj zaradi večnih gmotnih zadreg. Dragoceni vir proučevanja gledališke zgodovine, ki pregledno ponuja podobo določenega gledališkega trenutka, so časopisna poročila ob zaključkih sezon, ki navajajo program, njegovo realizacijo, finančno in kadrovsko stanje ter smernice za bodoče delo. Med zanimivejše zapise tega tipa, ki razkrivajo splošno gledališko situacijo v prvem letu poklicnega delovanja Slovenskega gledališča v Trstu je poročilo Občnega zbora Dramatičnega društva v Ljubljani ob koncu sezone 1907/08.

Ob podrobnejšem branju se razkriva, da je slovensko tržaško gledališče imelo velikansko prednost pred ljubljanskim. Ljubljansko se je otevalo z resnimi finančnimi in organizacijskimi težavami, ki so povzročile fluktuacijo kadra v druga gledališča, tudi v tržaško.

Iz tistega dela poročila, ki navaja seznam uprizorjenih del v Ljubljani, število ponovitev in izkupiček od predstav v Drami in Operi, pa seznam gostov in gostovanj je moč zaključiti, da smo bili kljub težavam zelo odprti v svet, da smo skrbeli za najtesnejše vezi s produktivnimi in reproduktivnimi umetniki tedanjega časa, pa da je prizadevanje za kontinuiteto in vsestransko dobro organiziranost gnala zavest, da je narodno gledališče vseslovenski problem.

Boj za boljše, urejenejšje gmotne razmere ob koncu sezone 1907/08 bi mogli razumeti kot opozorilo, da je gledališče ustanova posebnega družbenega pomena in da le urejene gmotne, kadrovske in organizacijske razmere zagotavljajo njegovo kvaliteto delo. Zapis občnega zbora 1907/08 opozarja na nekatere probleme slovenskega gledališča, ki danes znova postajajo aktualni.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V SEZONI 1907/08

(Občni zbor »Dramatičnega društva«)

(Priloga »Slovenskemu Narodu«, št. 88, dne 14. aprila 1908)

V restavracijskih prostorih »Narodnega doma« je bil snoči letošnji občni zbor »Dramatičnega društva« ob prav lepi udeležbi. Vendar tiste živahnosti ni kazal, kakor prejšnja leta. Dočim se je sicer razvnela debata ob vsaki posamezni točki dnevnega reda, je bilo snoči treba čakati, da se je sprožilo par nasvetov prihodnjemu odboru, katerega pa še ni, ker nihče noče prevzeti

nase velikanske gmotne in moralne odgovornosti za vodstvo slovenskega gledališča.

Otvoril je zborovanje društveni predsednik dr. Karel vitez *Bleiweis*, proglasil sklepčnost in pozdravil udeležence. Proračun za preteklo sezono je bil izdelan na podlagi od dež. zbora dotiranega prispevka v znesku 10.000 K. Odbor je prosil dež. odbor za izplačilo, a ni ničesar dobil, dasi so se druge dovoljene podpore izplačevale. Odbor je moral zato najeti posojilo v znesku 10.000 K in le na podlagi tega posojila je mogel začeti prirejati predstave in končati sezono 1907/08. Zahvali se govornik podpirateljem društva oz. slovenskega gledališča, predvsem obč. svetu ljubljanskemu in županu Hribarju, ki je je vedno neutrudljivo gmotno podpiral, občinstvu, ki je rado obiskovalo gledališče, da je finančni uspeh dovoljen, odboru, posebno intendantu profesorju Juvančiču, ki je za gledališče žrtvoval mnogo dragega časa, blagajniku Rozmanu za njegovo vestnost pri blagajni, Etbinu Kristanu in žurnalistiki t. j. »Slov. Narodu«, »Laibacher Zeitung« in »Ljubljanskemu Zvonu«, ki so prinašali nepristranske ocene. Odbor je gledal, da bi uglasil pot odboru za sezono 1908/09. Zato se je obrnil na župana in mu pojasnil stališče. Deputacija je šla k deželnemu glavarju, naj se izplača votirana svota, da bo mogoč obstoj slovenskega gledališča. Deželni glavar Šuklje je dejal, da je potrebno slovensko gledališče v Ljubljani in če bi ga ne bilo, bi bila Ljubljana degradirana pred Trstom, to je bil pa tudi ves uspeh deputacije. Da bi vsaj nekoliko podpore dobili, obrnil se je odbor na narodne dame, da bi pobirale doneske. Upal je odbor, da se dobi s tem vsaj polovica 10.000 K. Nabiranje se je vršilo, vendar ni imelo popolnega uspeha. Izreče se zahvala našim narodnim damam za njih požrtvovalnost. Dramatično društvo sme pričakovati podpore le od obč. sveta ter od narodnih dam, od povsod drugod je pa manjka. Slovensko gledališče ne pride nikdar na višje stališče, kot je zdaj, če ne bo imelo *finančne* podpore od dežele in če ne bo mogoče angažirati igralcev za celo leto ter jih obdržati pri nas. Vedno se zdaj menjajo, ker je angažma le za 6 mesecev in par dobrih moči nam je odvzel Trst, kjer so za celo leto angažirane. Kmalu ne bomo imeli nobene dobre moči več. Uvesti bi se moralo poletno gledališče, potem bi ostali igralci pri nas. Tudi menjava intendanture je velika pomanjkljivost. Vsak intendant se mora v začetku boriti z vsemi težkočami in ko pride konec sezone, se naveliča tega ubijanja in odloži svoje mesto. Prihodnji intendant se ne zna kam obrniti, ko nastopi. Biti bi moral stalen direktor, ki bi prirejal tudi poletenske predstave. Dokler vsega tega ne bo, ne bo boljše ali bo pa še slabše.

Blagajniško poročilo je podal nato blagajnik Rozman.

Glede obiska predstav je pretekla sezona nadkrilila vse dosedanje. Med 70 predstavami je bilo 36 razprodanih, 20 je bilo slabo obiskanih, vse ostale pa prav dobro. Povprečni čisti dohodek vsake predstave je znašal 231 K 42 v. To je dokaz, da se ne bi bilo bati za prihodnost slovenskega gledališča v Ljubljani. Finančno stanje bi bilo prav ugodno, da se je izplačala deželna podpora. Že 4 leta dežela ni dala ničesar vinarja za gledališče, ki je njena last. Mesto Ljubljana je opravičeno zahtevati od dežele, da primerno podpira gledališče, saj plačuje od 1.615.000 K deželnih doklad Ljubljana celih 615.700 K, torej skoraj $\frac{2}{5}$. Trditev, da kmečko ljudstvo s svojimi žulji vzdržuje slovensko gledališče, je čisto neosnovana.

Računski zaključek za l. 1907/08 izkazuje 272.650 K denarnega prometa. Dohodki so znašali 136.863 K, stroški pa 135.787. Med dohodki je omeniti: 31. marca 1907 v blagajni 1645 K, mestna subvencija 26.000 K, gledališko društvo 1393 K, članarina 596 K, lože in sedeži 17.047 K, predstave 37.772 K, za izposojeni repertoar 1612 K, 40 % čistega dohodka koncerta Slavjanskega 522 K. Med izdatki je omeniti: gaže 53.249 K (za opero 23.043 K, za dramo 21.338 K in za zbor 8867 K), pouk 1095 K, predstave 26.009 K, repertoar 8497 K, obresti od izposojenega denarja 1291 K. V blagajni 31. marca 1908 je bilo 538 K 56 v. Nedostatek režije izkazuje 5704 K. Od 31. marca 1907 do 31. marca 1908 se je zvišalo premoženje za 801 K 57 v, vse društveno premoženje po odbitku vseh pasiv pa znaša 10.928 K. Penzijski zaklad ima 3242 K. Za preteklo sezono sta bili najboljši sezoni leta 1902/03 in 1903/04. Odpisi v 8 letih znašajo 28.977 K, dolga se je plačalo ta čas 19.436 K, starih računov pa 4900 K. Pred 8 leti je imelo društvo 20.000 K dolga, zdaj ga ima pa še 8000 K, če plača dežela votiranih 10.000 K.

Kar se tiče posameznih predstav, so nesle sledeče: 1. opera: trikrat »Mazepa« 200 K, dvakrat »Poslednja straža« in »Jelka« 350 K, trikrat »Zvonovi korneviljski« 335 K, petkrat »Rusalka« 1037 K, petkrat »Romeo in Julija« 1204 K, petkrat »Manon« 1422 K, — skupaj 23 opernih predstav 5056 K, ali poprečno vsaka 221 K; 2. opereta: petkrat »Nečak« 1047 K, šestkrat »Nitouche« 1515 K, šestkrat »Geisha« 1697 K, šestkrat »Punčka« 1934 K, — skupaj 23 operetnih predstav 6193 K ali poprečno vsaka 269 K; 3. drama: enkrat »Zlato runo« 81 K, enkrat »Demon Venus« 118 K, enkrat »Nepošteni« 119 K, dvakrat »Ob svojem kruhu« 210 K, enkrat »Kovarstvo in ljubezen« 213 K, enkrat »Roza Berndt« 313 K, dvakrat »Velika srenja« 320 K, dvakrat »Namišljeni bolnik« 355 K, dvakrat »Na pustem otoku« 380 K, dvakrat »Na smrt obsojeni 382 K, dvakrat »Dva srečna dneva« 430 K, dvakrat »Trnjulčica« 451 K, dvakrat »Mlinar in njegova hči« 510 K, dvakrat »Gospa Walewska« 593 K, trikrat »Tat« 626 K, dvakrat »Razbojniki« 649 K, dvakrat »Za pravdo in srce« 655 K, trikrat »Pohujšanje« 670 K, dvakrat »Nora« 712 K, trikrat »Prababica« 737 K — skupaj 44 dramatskih predstav 9367 K ali poprečno vsaka predstava 212 K. Vseh 90 predstav je torej neslo čistega dohodka 20.877 K ali poprečno vsaka predstava 231 K 42 v.

Za revizorje je poročal preglednik Gustav *Pirc*. Knjige in računi so se našli v najlepšem redu, zatorej je predlagal absolutorij blagajniku, kar se je sprejelo in računski zaključek odobril. Blagajniku se je izrekla zahvala.

Proračun izkazuje 60.200 K potrebščin (plače 50.000 K, za repertoar 3000 K, za garderobo 2000 K) ter 59 440 K pokritja (mestna subvencija 26.000 K, gledališko društvo 2000 K, članarina 400 K, lože 900 K, predstave 21.000 K). Primanjkljaja je torej 760 K. Dolg v znesku 8000 K seveda tukaj ni vštet.

Tajniško poročilo je podal intendant prof. *Juvančič* sledeče:

V pravkar potekli gledališki sezoni so se uprizorile na našem odru sledeče *drame*: Begović: Gospa Walewska (dvakrat), Schiller: Razbojniki (dvakrat), Bernstein: Tat (trikrat), Schönthan in Kadelburg: Dva srečna dneva (dvakrat), Raupach: Mlinar in njegova hči (dvakrat), Grillparzer: Prababica (trikrat), Verne in Ennery: Na pustem otoku (dvakrat), Medved: Za pravdo in srce (dvakrat), Lippschütz in Lothar: Velika srenja (dvakrat), Robida: V somraku (dvakrat), Ibsen: Nora (dvakrat), Hauptmann: Roza Bernd (enkrat), Cankar: Pohujšanje v dolini šentflorjanski (trikrat), Bolten-Baekkers: Trnjulčica (dvakrat), Rovetta: Nepošteni (enkrat), Meško: Na smrt obsojeni (dvakrat), Green in

Doyle: Sherlock Holmes (dvakrat), Przybyszewski: Zlato runo (enkrat), Schwa-
yer: Red iz nrvnosti (dvakrat), Molière: Namišljeni bolnik (dvakrat), Schiller:
Kovarstvo in ljubezen (enkrat), Weis: Ob svojem kruhu (dvakrat), Görner:
Pepelka (enkrat), Robida: Daemon Venus (enkrat), Verne in Ennery: Potovanje
okoli zemlje (enkrat) — skupaj torej petindvajset del, med katerimi je bilo
osemnajst novitet, in sicer štiri slovenske, ena hrvaška, ena poljska, tri fran-
coske, ena italijanska, sedem nemških in ena angleška.

Opernih del se je uprizorilo šest, in sicer so bila za Ljubljano vsa nova:
Massenet: Manon (petkrat), Gounod: Romeo in Julija (petkrat), Rebikov: Bo-
žično drevo (dvakrat), Savin: Poslednja straža (dvakrat), Dvořak: Rusalka (pet-
krat) in Minhajmer: Mazepa (trikrat).

Operet je bilo pet, med njimi tri nove. Uprizorile so se: Audran: Punčka
(šestkrat), Parma: Nečak (petkrat), Hervé: Mamzelle Nitouche (šestkrat), Plan-
quette: Zvonovi korneviljski (trikrat) in Sidney: Geisha (šestkrat). Sezona
imela *dvaindevetdeset predstav*, od katerih je bilo šestinštirideset dramskih
dvajset opernih in šestindvajset operetnih. Razen tega je gostovalo dramsko
osebje dvakrat v Celju in sicer dne 27. oktobra (Tat) in dne 10. novembra (Dva
srečna dneva). — Popoldanskih predstav je bilo šestnajst. — *Gostovanj* je bilo
v sezoni, ako gospoda Orzelskega, ki je bil zadnja dva meseca kot stalni gost
angažiran, ne štejemo, *šestnajst*, in sicer so nastopili: gospa Irma Polakova iz
Zagreba (štirikrat), gospica Jarmila Gerbičeva iz Prage (dvakrat), gospod Arnošt
Grund iz Zagreba (enkrat), gospod Andrija Fijan iz Zagreba (enkrat), gospod
Ignacij Borštnik iz Zagreba (trikrat) in gospod Anton Verovšek iz Trsta (petkrat).

Gledališko vodstvo je imelo čast pozdraviti v sezoni sledeče pisatelje in skla-
datelje, ki so došli k premieram svojih del: gospoda Milana Begovića (Gospa
Walewska), gosp. Antona Medveda (Za pravdo in srce), gospoda Viktorja Par-
mo (Nečak), gospoda Vladimirja Rebikova (Božično drevo), gospoda Rista
Savina (Poslednja straža), gospoda Ivana Cankarja (Pohujšanje v dolini šent-
florjanski) ter gosp. Adolfa Robido (V somraku in Demon Venus).

Gledališko vodstvo je v imenu »Dramatičnega društva« čestitalo dne
12. decembra odličnima slovenskima umetnikoma gospe Zofiji Borštnikovi in
gosp. Ignaciju Borštniku o priliki 25-letnice njunega umetniškega delovanja,
dalje iz istega povoda gospici Veli Nigrinovi v Belgradu.

Gledališče je gojilo prijateljsko razmerje z mnogimi večjimi slovenskimi
odri, osobito pa je našlo krepko oporo v Hrvaškem narodnem kazalištu v Za-
grebu, v Mestnem divadlu v Kraljevih Vinogradih ter v slovenskem gleda-
lišču v Trstu. Bodi zato na tem mestu gospodom: intendantu Fijanu, ravnatelju
Šubertu in intendantu Knafliču izrečena najtoplejša zahvala. Prijetna dolžnost
mi je izreči še iskreno zahvalo slav. vojaški godbi c. in kr. pehotnega polka
št. 27 v Ljubljani za brezplačno prepustitev orkestra o priliki benefične pred-
stave dne 29. marca, slav. »Glasbeni matici« za pouk v glasbi in petju, katerega
so uživali mnogi gledališki člani, gg. drju. Novaku in drju. Tekavčiču, ki sta
blagovolila gledališče pravno zastopati v mnogih slučajih, sl. pevskima društ-
voma »Slavec« in »Ljubljanski Zvon« za prijazno prepustitev društvenih pro-
storov, slavni tvrdki Naglas za brezplačno posojevanje elegantnih sobnih
oprav, sl. vrtnarski tvrdki Wider za rastlinske dekoracije, slednjič vsem onim,
ki so gledališkemu vodstvu stališče kakor si koli bodi olajšali.

Ko se je odbor »Dramatičnega društva« pred letom dni odločil vendarle
prevzeti vodstvo slovenskega gledališča še za eno sezono, pač ni slutil, s kako

velikimi težkočami se mu bode boriti, da prevzeto nalogo tudi častno izvrši. Obljubljene in deloma že dovoljene deželne podpore, s katero je bil računal, ni dobil. Nova gledališča v Kraljevih Vinogradih, v Osijeku in Varaždinu ter v Trstu so mu prevzela velik del najboljših članov, tako da je bilo osobito za opero treba sestaviti skoro čisto novo osobje, ki ni imelo z ostalimi ne reper-toirja ne jezikovnega znanja skupnega. Le nespretnemu delu vseh faktorjev, osobito režiserjev in nositeljev glavnih vlog se imamo zahvaliti, da se je sezona povoljno završila ter da je bil poprečni poset tako dober, boljši nego kdaj. Iz tega vzroka z veseljem porabim priliko, da izrečem pohvalo in zahvalo vsemu osobju, osobito pa dramskemu, ki je svoje obveznosti res vestno izvrševalo.

Društvena *dramska šola* se je otvorila dne 1. julija in je trajala 3 mesece s poprečno dveurnim dnevnim poukom. Poučevale so tri učne sile, in sicer sta vodili gospa *Zofija Borštnikova* in gospa *Avghusta Danilova* tehnični del pouka, gospod *Etbin Kristan* pa dikcijo in deklamacijo. Pouk je posečalo poprečno 20 učencev in učenk, katerih nekateri so tako napredovali, da so se mogli že v pretekli sezoni porabljeni za manjše vloge.

Društvena *gledališka pisarna*, ki je bila predlanskem v desolantnem stanju, se je med počitnicami popolnoma prenovila in uredila. Popolnoma na novo se je uredila tudi društvena *knjižnica*, ki šteje sedaj 800 dramskih del z vlogami, nevštevši neslovenskih knjig, ki so se istotako uredile. Tudi gledališka garderoba se je docela na novo uredila in inventarizirala. Dramske in druge prevode je sprejemalo gledališko vodstvo le iz rok tujega in domačega jezika večšin pisateljev. Res da so vsled tega relativno več stali, zato pa imajo tudi trajno vrednost.

Dne 12. marca priredilo je gledališko vodstvo koncert »Slavjanski«, ki je nesel »Dramatičnemu društvu« nad 500 K čistega dobička.

Pisemskega prometa je bilo v pretekli sezoni 2279 listov in sicer je gledališko vodstvo prejelo do 5. t. m. 1063 listov, odposlalo pa 1216.

Predsednik se je zahvalil intendantu za požrtvovalno in mučno delovanje. Nato bi se imele vršiti volitve.

Predsednik dr. vitez *Bleiweis* je izjavil, da dosedanji odbor odklanja vsako izvolitev. Od deželnega odbora je dobil obvestilo, da se slovenskemu gledališču prepuste trije dnevi v tednu za predstave.

K besedi se ni oglasil nihče, in nihče ni stavil kakega predloga, dasi se je čakalo na to dobre četrt ure. Predsednik je izjavil, da bo sedanji odbor vodil nadalje društvo, vendar pa ne prevzame odgovornosti, da bi prirejal predstave. Sklical se bo izreden občni zbor z edino točko: volitve.

Dr. *Novak* je svaril pred tako indolenco, da ne bi nihče hotel prevzeti »Dramatičnega društva«. Dolžnost članov je, da stavijo konkretne predloge. Urednik *Pustoslemšek* poudarja, da je na lanskem izrednem občnem zboru bilo samo 10 oseb. Stvar je nujna, da se izvoli nov odbor, da se zasigurajo predstave prihodnjega leta. Predsednik se mu zdi malodušen. Res je dolg pri društvu, a to je star dolg, ki bo obstajal še naprej lahko. Upati je pa, da se razmere poboljšajo in dolg poplača. Ako se volitve ne izvrše takoj, je društvo pokopano, česar pa gotovo ni želeli.

Urednik *Ekar* je bil mnenja, da faktično društvo ne obstoji več, ker je odbor odstopil, čemur se je od vseh strani odločno ugovarjalo.

Profesor *Kobal* je nato predlagal za predsednika dr. Karla *Bleiweisa*, ki je doslej tako vztrajno vodil društvo.

Dr. Karel *Bleiweis* izjavi, da na noben način ne sprejme predsedništva. Istotako sta izjavila notar *Hudovernik* in dr. Ivan *Jenko*, da ne sprejmeta, ko ju je Kopal predlagal za predsedniško mesto.

Profesor dr. *Grošelj* je menil, naj si društvo najame plačanega intendanta, da ne bo vednih sprememb v tem oziru. Če bi bil intendant plačan, bi se njegova plača društvu stokrat obrestovala. Glavna rak-rana pri našem gledališču je večna menjava intendanta in igralcev.

Profesor *Juvančič* je poudarjal, da je glavna rak-rana menjava igralcev, ki se nastavljajo samo za pol leta. Angažiranje bi moralo biti celoletno. Gledališka sezona bi se morala pričeti s 1. septembrom. Uvesti bi se moralo trimesečno poletno gledališče in le 2 meseca naj bi trajale počitnice. Dež. odbor bi moral prepustiti vse nedelje popoldne slovenskemu gledališču. Če se vse to doseže, se bo dalo izhajati, dokler pa tega ne bo, ne bo nihče izhajal.

Urednik *Pustoslemšek* stavi nasvet, da bi se pravila spremenila, da bi bil občni zbor še tekom sezone, najkasneje sredi marca. Glavna napaka je v društvu, da je vsako leto kriza v odboru. Aprila mora biti vselej že vse v redu glede prihodnje sezone.

Profesor dr. *Grošelj* meni, da se za poučevanje igralskih moči pri »Dram. društvu« ni dosti gledalo. Naš slovenski material ni slabši od onega drugih narodov. Naj občni zbor sklene, da se odboru naroči, da nastavi plačanega intendanta. Kak čifut bi znal z našim gledališčem prav dobro izhajati.

Adolf *Robida* poudarja, da postane gledališče cirkus, če bo glavni namen predstav dobiček. Angažma bodi celoleten, poletnih predstav ni treba, te naj se dajo po drugih slovenskih mestih od naših igralcev. Le dramsko osebje naj se angažira za celo leto, operno in operetno pa za 6 mesecev. Je zoper kakega impresarija.

Dr. *Novak* pravi, da je odborova stvar, ali plača intendanta ali ne; o tem občni zbor nima nič sklepati. (Dr. Grošelj umakne svoj predlog.) Naj se odloži sedanji občni zbor in naloži odboru, da skliče v najkrajšem času izreden občni zbor.

Ta predlog je bil sprejet. Izredni občni zbor bo kmalu po Veliki noči.

OBČNI ZBOR »DRAMATIČNEGA DRUŠTVA«

(Priloga »Slovenskemu Narodu« št. 99, dne 29. aprila 1908)

V »Narodnem domu« je bil snoči izreden občni zbor »Dramatičnega društva« ob toliki udeležbi, kot so navadno izredni občni zbori. Otvoril ga je predsednik gospod dr. Karel vitez *Bleiweis*, ki je naznanil, da je glavna točka zborovanja volitev novega odbora. Velika škoda bi bila v kulturnem in narodnem oziru za Slovence, če bi ne imeli v Ljubljani več slovenskih predstav. Dasi je več naših dobrih moči nameščenih na drugih gledališčih, vendar je še veliko slovenskih igralcev na razpolago in tem je treba dati službe in jih ohraniti na domačem odru. Časopisi so dajali »Dramatičnemu društvu« dobre svete, pa tudi kritizirali. S samimi kritikami ni pomagano nič. Tisti gospodje kritiki naj vstopijo v odbor, da pokažejo svojo zmožnost in moč uveljaviti svoje nasvete. Trdilo se je med drugim, da je odbor ravnal z denarjem potratno. Govornik je pa mnenja, da je včasih bilo društvo prisiljeno izdajati več denarnih žrtev, če je hotelo, da je prišlo naprej. Naj se kritizira, kot se hoče, nervus rerum je, da

bo slovensko gledališče izhajalo, ker ima pričakovati podpor. Zato se bodo morda vendar našli gospodje, ki stopijo na čelo »Dramatičnemu društvu«. *Nečastno bi bilo za naš narod, če bi v Ljubljani opustili slovensko gledališče, ko ga imamo že v Trstu!*

Sodni tajnik g. *Milčinski* je dejal, da mora biti konec tem večnim krizam, ki škodujejo razvoju slovenskega gledališča in diskreditirajo slovenski narod pred tujci. »Dramatično društvo« stori lahko konec tem krizam. Opozoriti se pa mora, da »Dramatično društvo« ni identično s slovenskim gledališčem, ki ni zadeva le teh par mož, ki plačujejo kot člani po 4 K na leto, ampak splošna slovenska stvar.

»Dramatično društvo« odklanja odgovornost za slovensko gledališče, zanj je odgovorna slovenska javnost. »Dramatično društvo«, ki ima velike zasluge za slovensko glasbeno umetnost, ni več kos vzdržati slovenskega gledališča, ker se stavijo nanj prevelike naloge in zahteve. Ako »Dramatičnemu društvu« ne pristopijo faktorji, ki mu pomorejo, potem mora reči, da ne bo prirejalo več predstav in da dá gledališče deželnemu odboru na razpolago, kar bi seveda nikakor ne bilo želeli. Edini napredek bi bil mogoč, da se nastavi *stalen gledališki ravnatelj* in da dobi »Dramatično društvo« tako finančno ozadje, da se mu ne bo treba bati teh večnih kriz. Danes se mora odločiti v tem oziru.

G. župan *Hribar* je odgovarjal na izvajanja predgovornika. »Dramatično društvo« ima častno zgodovino. Iz skromnih začetkov je jelo prirejati stalne predstave. Ne bi bilo prav, če bi se to društvo odreklo nalogi, ki jo je toliko časa vršilo. Poklicano je, da prireja še nadalje predstave v slovenskem gledališču. Nobene druge korporacije nimamo, ki bi vzela to prirejanje v roke in če bi jo imeli, ne vemo, če bi ji deželni odbor prepustil lože, kakor jih prepušča »Dramatičnemu društvu« in če bi se smelo zanašati na kako podporo iz deželnega dvorca. Če preneha »Dramatično društvo«, pade v vodo dovoljena podpora dež. zbora v znesku 10.000 K, kakor tudi v uporabo prepuščene lože. Ako pa obstoji še nadalje to društvo, veže obveznost deželni odbor. »Dramatično društvo mora obstajati, samo pomladitve mu je treba v notranji organizaciji. Nekaj napak se je storilo v njem. Točen proračun se ni sestavljal vsako leto in kar je še večja napaka, proračun se je vselej prekoračil, ker se je društvo zanašalo na podpore, katerih potem ni bilo. Podpora, ki je dobiti od deželnega odbora, gre pravzaprav mestu Ljubljani, ki je le z ozirom na to podporo zvišalo svojo subvencijo slovenskemu gledališču oziroma »Dramatičnemu društvu«. Delati se mora brez dolgov. Za sedanji dolg je odgovoren dosedanji odbor. Če bodo predstave, se morda že v dveh treh letih doseže toliko v finančnem oziru, da bo ta dolg poplačan. Govornik je za nasvete *Milčinskega*, predvsem za *stalnega plačanega ravnatelja*. *Ljubljana ne more in ne sme biti brez slovenskega gledališča*. (Odobrovanje.) *To že zaradi našega narodnega življenja*. Mestna občina ljubljanska bi bila morda za kako *ново žrtev*, zato naj stopi novi odbor z njo v dogovor glede stalnega ravnatelja. Stalen ravnatelj bi med igralci disciplino lahko vzdrževal, obdržal bi pa tudi igralce, da nam ne bi uhajali na tuja gledališča. Govornik pozivlja odbornike, naj vztrajajo in ne dajo iz rok slovenskega gledališča! Predno bi se ustanovilo novo slično društvo, preide par mesecev, pa še ni gotovo, če bi imelo kak uspeh.

G. *Milčinski* je želel, naj bi mestna uprava ne začela s polovičarskim delom. Stalen ravnatelj mora biti samostojen, ker društveni ravnatelj ima ravno tako malo obstanka kakor društveni gostilničar. Upa, da mestna občina prevzame

tudi garancijo za dolgove, ne da jih poplača, ampak da stopi zanje v ozadje. Govornik je prepričan, da se zdaj začne nova lepša doba slovenskemu gledališču.

Tudi g. dr. *Bleiweis* je za samostojnega ravnatelja. »Dramatično društvo«, ki ima že itak drugih poslov veliko, bi imelo pri gledališču potem le nadzorno in posvetovalno delo.

Nato se je prešlo k volitvam.

G. *Kobal* je predlagal za slučaj, če odbor nima nobene kandidatne liste, naj se ves sedanji odbor izvoli znova per acclamationem.

Gg. dr. *Ilešič* in *Juvančič* sta izjavila, da ne moreta več sprejeti mandatov. G. *Juvančič* je v daljšem govoru pojasnjeval, da s tako skromnimi sredstvi, kot jih je imel dosedanji odbor, ne bo mogel shajati stalen ravnatelj, zato je on zoper nameščenje takega plačanega uradnika. Glavna stvar je finančno ozadje, ne pa gledališko vodstvo. Če bo tak ravnatelj na lastni riziko izvedel sezono, naj se le najame, a Slovenec to najbrž ne bo. Sviri pred takim nameščenjem.

Na predlog g. *Kobala* se je g. *Juvančiču* izrekla zahvala za njegov velik trud. Vkljub opetovani prošnji, naj še ostane v odboru, je gosp. *Juvančič* izjavil, da ne ostane, ker ne vidi možnosti, da bi se slovensko gledališče obdržalo na tej stopnji, kot je.

Za predsednika »Dramatičnega društva« je bil izvoljen nato gospod dr. Karel vitez *Bleiweis*, ki je izjavil, da prevzame predsedstvo samo zato, da se ohrani slovensko gledališče, kar je bilo sprejeto z burnim odobravanjem. V odbor so bili izvoljeni sledeči gg.: Fran *Govékar*, Fran *Jančigaj*, Fran *Kobal*, Etbin *Kristan*, dr. *Kuhelj*, Karel *Meglič*, upokojeni podpolkovnik *Milavec* in I. *Rozman*.

Pri posameznih predlogih se je g. *Adolfu Robidi* zdelo, da se volitve niso zadosti resno vršile, zato je dal duška svoji »ogorčenosti« nad tem.

G. dr. *Bleiweis* je odgovarjal predgovorniku in izražal prepričanje, da bodo gotovo vsi izvoljeni gospodje z resnim delom delovali za slovensko gledališče.

G. župan *Hribar* je dejal, da je *Robida* segel nekoliko predaleč.

Zakaj je pa on odklonil kandidaturo? Volitev je pokazala, da smo Slovenci dobrodušni ljudje. Ljudem, ki imajo srce za stvar, se ne more očitati ničesar. (Klic: Vsak ne more biti pisatelj!)

G. *Kobal* je želel nato, naj bi se rešilo garderobno vprašanje s tem, da bi se pri vstopnici zaračunalo 10 v več, s čimer bi imel vsak obiskovalec gledališča prosto garderobo.

Se je vzelo na znanje, kakor bo odbor upošteval tudi na zadnjem zboru izraženi predlog g. *Pustoslemška*, da se vrši redni občni zbor najkasneje marca meseca. S tem je bilo zborovanje končano.

Une vue actuelle sur la saison 1907/08 dans le Théâtre d'État slovène

La situation critique au théâtre slovène de Trieste à la fin de la saison passée (1983/84) a suscité la publication du rapport de l'Assemblée générale de l'Association dramatique qui avait lieu dans la première saison professionnelle de cette association, c'est-à-dire au début de ce siècle. Ce rapport révèle le fait que le théâtre de Trieste se trouvait à cette époque-là dans une situation bien meilleure que le théâtre central de Ljubljana.